

SCOLA ROMANA.

Foia pedagogica si didactica

pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigeata de

Joanu Candrea si Basiliu Petri.

Ese odata in septemana, Vinerea. Pretiulu: pe unu anu 5 fl., pe diumefate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: cate 5 cr. de sfru si timbrulu.

Sabiiu, 23 Januarius v. 1876.

Prenumeratiunile si corespondintiele sunt a se adresá la: Redactiunea „Scólei romane“ in Sabiiu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco.

Educatiune — Pedagogia. Instructiune — Didactica.

Pracs'a nóstra de mai multi ani, ce o facuramu in dóue institute pedagogice, ne-a aratatu, si lectur'a opurilor si foiloru, cari tractéza despre educatiune si instructiune, pedagogia si didactica ne convinge di de di, cumu ca intre conceptele aceste nu se face totu deaun'a o destingere corecta si esacta; pentru aceea ne-amu propusu a esaminá indata la inceputu conceptele de mai sus si pe catu ne va fi cu potintia in unu locu asia angustu, a le chiarificá si precisá mai de aprópe. La acést'a ne semtímu indemnati cu atatu mai vertosu, cu catu numitele concepte nu se potú evitá seau incungiurá intr'o fóia pedagogica. Vomú procede inse catu se póte de elementariu, pentru cá se ne intieléga dupa potintia toti inventatorii; ne vomú marginí inse de astadata singuru numai la definirea conceptelorú puse in fruntea acestui articlu, fora a vorbí despre divisiunile lorú din unu punctu seau altulu de vedere.

I. Educatiunea. Vomú manecá aici dela o fapta cunoscuta si recunoscuta de toti, si adeca, ca omulu nu este indata la nascere aceea, ce ajunge a fi mai tardíu. Omulu, candu vine pe lume, este de totu debilu si nepotintiosu, in unele mai nepotintiosu chiar si decatu multe animale; càci precandu d. e. unu vitielu, unu mielu, unu puiu de gaina etc. e in stare a se sculá dupa vre-o cateva minute, si a-si cautá nutrementulu seu, copilulu fora ajutoriu strainu ar trebú se móra inca in primele óre ale vietiei sale. De alta parte omulu nu remane in starea sa nepotintiósa, poterile sale incepu a cresce si a se intarí, cu unu cuventu a se desvóltá, si in fine ajungu la o perfectiune seau intregire atatu de inalta, cumu nu se mai afla la alta faptura de pe pamentu; càci desí d. e. vulturulu are ochi mai ageri, capriór'a petióre mai iuti, leulu taria mai mare, totusi omulu si-a nascocitu cu mintea sa telescopulu si microscopulu, cu care vede mai departe si mai bine decatu vulturulu, càli fierate, cu cari percurge spatiurile „cá gândulu“, pusi si alte arme, cu ajutoriulu carora póte invinge sí pre celu mai poternicu animalu.

Asiadara: nepotintia la inceputu, perfectiune admirabila mai tardíu.

Trecerea omulu inse din starea nepotintiei in starea perfectiunei depinde seau atérna dela fórte multe impregiurari, unele favorabile, altele stricatióse; caldur'a si frigulu, nutrementulu si lips'a, curatieni'a si necuratieni'a, societatea si izolarea — tóte aceste, dar mai cu séma insusírele parintloru potú inaintá au impiedecá desvóltarea copilulu. De óra ce inse omulu este creatu de Ddiu spre unu scopu anumitu, care 'lu va poté ajunge cu atatu mai bine si mai siguru, cu catu poterile sale vorú fi mai desvóltate si mai perfecte, pentru aceea nu este iertatu a lasá pre copilu in man'a sortiei, a-lu dá prada intemplarilorú órbe, ci se cere, cá ómeni deja crescuti si desvóltati se vina prunculu intr'ajutoriu si se se ingrigésca cumu scíu mai bine de perfectiunarea lui.

Intru acést'a stá fienti'a educatiunei.

Deci: a educá insemnéza a influintiá intru adinsu asupra poterilorú unui copilu spre a le perfectiuná; ér: educatiunea e o influintiare intr'adinsu asupra poterilorú unui copilu cu scopu de a le perfectiuná.

La educatiune destingemu prin urmare dóue persóne, un'a, carea influintiéza, adeca eductoriulu, numitu si subiectulu educatiunei; si alt'a, asupra careia se influintiéza, adeca elevulu, numitu si obiectulu educatiunei.

II. Pedagogia. Educatiunea fiendu o influintiare asupra poterilorú unui copilu, desvóltarea carora depinde dela fórte multe impregiurari, eductoriulu se va intrebá: Cumu? dupa cari legi naturale se desvóltá poterile copilulu? In ce modu este a se influintiá asupra lorú? Cari impregiurari inaintéza, cari impiedeca desvóltarea lorú? Candu are a se incepe, candu a se terminá educatiunea, si carea se fia problem'a ei? etc. Asia s'au intebatu totí eductoriú intielepti, de candu esista lumea, si prin studiu si incercari isbutira in decursulu tempurilorú a statorí anumite legi, macsime seau principia si regule, cari suntú a se observá la educatiune, déca e vorb'a, cá ea se succéda.

Sum'a tuturoror principialoror si reguleloror pentru educatiune se numesce pedagogia. De aici urméza, ca educatiunea si pedagogia nu sunt un'a si aceea, seau adeca nu sunt concepte identice; educatiunea e lucrarea insasi a educatoriului, ér pedagogia — invetiatur'a despre acea lucrare.

Pedagogia se póte privi cá scientia si cá arte, cu alte cuvinte: cá teoria si cá pracs'a. Educatoriulu, carele cunósce tóte principiale si regulele educatiunei, e pedagogu teoreticu, are scientia educatiunei; ér celu ce le scie aplicá, e pedagogu practic, are art'a educatiunei. Teori'a fora pracs'a nu are nici unu intielesu, pentru ca principiale si regulele au valóre numai intru catu se aplica; pentru aceea se díce, ca teori'a fora pracs'a e mórt'a. De alta parte si pracs'a fora teoria e órba, pentru ca cela ce nu cunósce regulele pedagogice, nu scie, déca procede corect au falsu. Dreptu aceea numai acel'a e educatori adaveratu, carele cunósce principiale si regulele educatiunei si le scie si aplicá, cu alte cuvinte, carele scie impreună scientia cu artea, teori'a cu pracs'a. Impregiurarea, ca au fostu si de acei educatori, cari fora a cunósce regulele teoretice au procesu in pracs'a totusi corect, nu dovedesce nimicu in contr'a asertiunei de sus, pentru ca suntu talente pedagogice, cari semtiescu pe nesciute ceea ce e corespundietoriu in educatiune. Ne potemu inse intrebá: ce s'ar fi alesu de atari persóne, déca ele aru fi posesu si teori'a educatiunei?

III. Instructiunea. Instructiune se díce si invetiamentu, invetiatura. Scopulu instructiunei e, de a procurá junimei anumite cunoscintie si desteritati. Cunoscintie se numescu invetiaturile despre Ddieu, omu si natura, ér vorbirea, cetirea, cantarea, scrierea etc. suntu desteritati. Tóte cunoscintiele si desteritati se compunu inse din intipuri seau adeca din tipuri, cari ni-le facemu in sufletulu nostru, privindu cu atentiune anumite obiecte. Asia d. e. cunoscintiele despre natura se compunu din intipuri despre senguraticele animale, plante, minerale, fenomene, poteri etc., ér scrierea presupune intipuri despre sunete si litere si despre modulu de a infacisiá acele prin aceste. Prin urmare intipuirile suntu elementele, seau cá se dícemu asia, sementia, semburulu cunoscintieloror. Cu catu avemu mai multe intipuri despre unu obiectu, cu atatu 'lu cunoscemu mai bine, avemu despre elu cunoscintie mai ample. Intipuirile inse se procura cu ajutoriulu instructiunei. Astfelu potemu díce: a ajutá pre cineva, cá se-si procure anumite intipuri, se díce a instrui; ér ajutoriulu, ce se dá cuiva spre a-si procurá anumite intipuri, se numesce instructiune seau invetiatura.

Subiectulu instructiunei e persón'a ajutatória, numita invetiatoriu seau instructoru (institutoru, dascalu, docente); ér obiectulu instructiunei e persón'a ajutata, adeca invetiadelulu seau scolariulu.

IV. Didactic'a. Candu amu dísu mai sus, ca instructiunea ajutata, dá ajutoriu, amu alesu intr'adinsu

terminii acestia, pentru ca numai ei corespundu naturei lucrului. La fiacare intipuire adeca destingemu dóue momente, antaiu: intipuirea cá atare; adóu'a: numele ei. Numele póte fi datu, impartasitu, comunicatu de invetiatoriu, intipuirea inse nu, ci scolariulu insusi trebuie se si-o procure, privindu obiectulu respectiv cu atentiune, deschidendu portile sufletului seu, cá se póta intrá intipuirea in elu. Scolariulu trebuie se fia activu. Problem'a invetiatoriu e numai a ajutá, a midiloci între scolariu si între obiectulu de invetiamentu.

Acestu ajutoriu, acésta midilocire are a se indepliní érase dupa anumite principia si regule. Sum'a principialoror si a reguleloror pentru instructiune se numesce didactic'a.

Cunoscerea acestoror principia si regule compune scientia seu teori'a instructiunei, ér aplicarea lor la instructiune, — artea seau pracs'a acesteia.

Ar mai fi se vorbimu aici despre reportulu dintre educatiune si instructiune; cerendu-se inse spre intielegerea acestuia mai multe cunoscintie psihologice, vomu aduce mai antaiu unu tractatu relativu.

Convorbire cu scolarii despre „apa“.

In mai multe Abcdaria romanesci se afla pies'a (seau bucat'a) de lectura „Ap'a“. O tractare metodic'a cere, cá invetiatoriu, inainte de a pasf la cetirea ei, se vorbésca cu scolarii sei despre „apa“, inse in modu liberu, adeca fora carte, si grigindu, cá din convorbire propusetiunile lecturii se resulte de sene. Ne-amu alesu pies'a acést'a, fiendu ca scimu din esperintia, cumu ca pentru invetiatori e mai greu a conversá cu scolarii despre apa, aeru, anu, iérna etc. decatu despre mésa, óe, socu si altele de natur'a acestor'a.

De órace inse in Abcdariale nóstre pies'a acést'a variéza in forma, ne-amu compusu pentru scopulu nostru o piesa propria, carea e urmatóri'a:

Ap'a.

1. Ap'a se afla in fóntána, in parfu, in rfu, in lacu si in mare. 2. In apa traiescu pesci, raci, brósce si alte animale; gâscele si ratiele petrecu bucurosu in apa, si esfndu afara pe tiermuri, dau din aripi si scutura ap'a de pe sene. 3. Ap'a o béu ómenii si animalele, cá se-si stempere setea; cu apa se fierbu bucatele si se spala rufele si alte lucruri. Si ce bucuria e pentru copii, candu vér'a se potu scaldá in apa! Ap'a invérte rotile moriloror, cu apa stingemu si foculu. 4. Iérna ap'a se preface in ghiaçia si néua. Ghiaçia si néau'a se topescu primavér'a érase. Candu plóua, cadu picuri de apa din nuori. Plóea e fórt'e delipsa, cá se crésca érb'a, holdele si arborii. Candu nu plóua, se usca plantele, si ómenii si animalele nu au ce mancá. 5. Plóea o dá Domnedieu; ómenii nu potu face nici unu picuru de plóe.“

Ori ce piesa compusa cu cunoscintia de lucru trebuie se urmeze unu planu seau o dispusetiune

precisa. Invetiatoriulu va cautá mai antaiu de tóte planulu piesei si se va tiené de elu la convorbirile sale. Pies'a nóstra e compusa dupa urmatoriulu planu:

- I. Unde se afla ap'a?
- II. Cari animale traiescu in apa?
- III. Folosulu apei.
- IV. Schimbarile (transformarile) apei.
- V. Bunatatea lui Ddiu, càci ne dà apa.

I. Prunciloru, astadi vomu vorbí despre unu lucru, care l'ati vediutu fórte adese ori si care-lu poteti vedé si aici. Ce tienu io acumu in mana? (unu pocalu cu apa). Astadi inse nu vomu vorbí despre pocalu, ci despre ceea ce se afla in pocalu. Ce se afla in pocalulu acest'a? Despre ce vomu vorbí asiadara astadi? De unde amu adusu ap'a, care se afla aici in pocalu? Unde se afla asiadara ap'a? (Choru: Ap'a se afla in fântâna) — Voi sciti inse, ca nu numai in fântâni se afla apa. Mergundu pe strad'a bisericeii incolo, damu de o vale mica; cumu se numesce valea aceea? (paríu). Ce se afla sí in paríu? Unde se afla asiadara ap'a — adóu'a? (Choru: Ap'a se afla in paríu. — Cându amu esítu cu totii afara la hotaru, v'amu aretatu, ca paríulu acest'a se impreuna cu altu paríu; unde? Si mai indiosu mai curge unu paríu in ele? unde? Din paríurile aceste se face o vale mai mare, care se numesce ríu, sciti valea, carea curge pe colo . . . ; cumu se numesce ríulu acel'a? Ce se afla si in ríu? Unde se mai afla deci ap'a — a trei'a? (Choru: Ap'a se afla in ríu). — Ap'a in ríu nu stá in locu, ci — ce face? Unde curge ap'a din ríu? Cumu se numesce loculu, unde se aduna ap'a din tóte riuurile de pe pamentu? Unde se afla ap'a — a patr'a? (Choru: Ap'a se afla in mare). Despre mare vedi audí voi mai multe in clasele urmátorie. (Repetitiune): Unde amu dîsu, ca se afla ap'a: antaiu? a dóu'a? a trei'a? a patr'a? — In paríu si in ríu ap'a curge, e — curgátoria; in fântâna inse si in mare ap'a stá, e asiadara? Io inse mai scíu unu locu — la noi pe hotaru, — unde se afla apa statatória, si acelu locu nu e nici fântâna, nici mare; sciti, candu esímu dela noi din satu si mergemu . . . Bine, cumu se numesce ap'a aceea? Unde dara se afla ap'a — a cincea? (Choru: Ap'a se afla in lacu *). Acumu vomu repetí tóte dîcerile, cu cari mi-ati spusu: unde se afla ap'a; antaiu — A.! a dóu'a — M.! a treia — S.! a patr'a — D.! a cincea — Z.! Acumu se mi-le dica tóte P. senguru! Bine; acumu inse alt'a: asi vrea se mi-le dica unulu asia, cá cuvintele „ap'a se afla“ se le audiu numai odata; cine e in stare? „Ap'a se afla in . . . in . . . in . . . Puneti „lacu“ inainte de „mare“! Folositi cuventulu „si“ numai odata, intre „lacu“ si „mare“! Inca odata asia — I.! Acumu cu toti in choru! (cá in carte).

Acumu scolarii din clasa elementaria primescu o ocupatiune scripturistica (d. e. a scrie dîcerea desvoltata,

seau unele cuvinte din ea, seau litere senguratice, dupa progresulu, ce deja l'au facutu) seau se — dimitu pe acasa; ér invetiatoriulu continua convorbirile sale asupra acestui punctu mai departe cu despartiemintele superióre. Asia d. e. cu despartimentulu de midilocu va desvoltá in modulu aratatu propusetiunile, ca in fântâni, riuri etc. ap'a vine din isvóra, in isvóra din pamentu, in pamentu din plóe; ér cu despartimentulu superioru va vorbí despre „circulatiunea apei“, si adeca ca ap'a din isvóra ajunge in riuri, lacuri si mări, din aceste prin concursulu caldurei evaporéza si produce nuorii, cari pierdiendu caldur'a éراسي se prefacu in apa, carea in forma de plóe adapa pamentulu si basinurile suterane, de unde ajunge éراسي in isvóra si asia mai departe.

II. (Cu clasa elementaria). Voi cunosceti acumu mai multe animale; numití-mi unele! Unde traiescu vacile? epurii? lupii? ursii? Io cunosc inse animale, cari traiescu in apa; scíu, ca si voi cuosceti inca unulu: e bunu de mancatu, si se póte prinde cu saculu, cu unghiti'a, cu lésa, . . . dreptu aveti: pescii. Unde traiescu asiadara pescii? Dîceti acésta inca odata, inse incepeti asia: „In apa . . . ! (Choru) — Cumu ambla pescii in apa? (innóta). In apa mai traiesce unu animalu, carele nu innóta, ci se trage incetu pe fundulu apei, si inca indereptu, adeca cu cód'a inainte, si déca nu-lu prindi de spate, te pisca bine, . . . e raculu. Ce mai traiescu asiadara in apa? (Choru: In apa traiescu raci) (Aplícere morala:) Despre unu scolaru, care nu invétia, si prin urmare in locu se mérga inainte, merge indereptu, se dîce, ca inaintéza cá raculu. Asia inse nu e bine, scolarii nu suntu raci, scolarii bravi invétia totu deauna bine si mergu inainte. — Pescii si racii, candu i prindemu, asia e, ca sbiéra tare? Dreptu aveti, ei nu sbiéra, ei suntu muti; este inse unu animalu, carele inca traiesce in apa si carele mai cu séma primavéra de cu séra face larma de totu mare. Cine gâcesce, ce animale suntu aceste? Ce mai traiesce deci in apa? (Choru: In apa traiescu brósce) (Repetitiune cá la prim'a dîcere). Aceste suntu animalele cele mai cunoscute, cari traiescu in apa. In apa inse mai traiescu si alte animale, despre cari vomu vorbi de alta data; acumu dîcemu numai atata: „In apa traiescu pesci, raci, brósce si alte animale“. (Repetitiune in choru.) — Suntu inse si de acele animale, cari traiescu pre langa casa, inse preste dí petrecu bucurósu in apa; ele au cate dóue petióre, suntu acoperite cu pene, au ciocu . . . Asia e, suntu gâscele, si mai este unu feliu de animale, cari sémena tare cu gascele, inse suntu ceva mai mici; cari suntu acele? Bine ratiel. Asiadara care animale petrecu bucurosu in apa? (Choru: Gascele si ratiel petrecu . . .) Remanu inse gascele si ratiel preste dí neintreruptu in apa? Ce facu cate odata? Cumu se numesce pamentulu uscatu de ambe laturile unui ríu? Ce facu gascele si ratiel cu aripile lor, candu esu afara pe tiermuri? (Choru: Gascele si ratiel dau din aripi). Pentru ce óre? Ce s'a intemlatu in apa cu penele gasceloru si ratieloru? Pentru ce dau asiadara din aripi? Ce amu dîsu antaiu despre gasce si ratie?

*) Presupunemu aici, ca despre lacu si mare a mai fostu odata vorb'a la o excursiune; in casu negativu invetiatoriulu va vorbí mai antaiu de lacu, apoi de mare.

Apoi? in urma? Se dicemú tóte aceste intr'un'a! (Invetiatoriulu conduce pre scolari, cá se esprime dícerea, precumu e formulata in pies'a de sus).

III. Ce cugetati, ca voui face io cu ap'a din acestu pocalu? Ce facemu asiadara cu ap'a? Cine bé ap'a? (Choru). Pentru ce? (Se formuléza amendóue dícerele si apoi se deprindu in choru). Béu toti ómenii din pocalu? Din ce mai béu? Din ce béu animalele? — Dar ómenii nunumai béu ap'a, ci mai facu inca ceva cu ea. Candu muma-ta vrea se fiérba cartofi, ié o óla, pune cartofii in ea, si apoi? Si candu vrea se fiérba carne? taiatiei? mamaliga? Aceste suntu mancaru seau bucate si tóte se fierbu in apa; ce facemu asiadara cu ap'a? (Choru). Cu ap'a inse nunumai fierbemú bucatele, ci mai facemu inca ce-va. Cumu se facu camestle, déca le portamu mai multe díle? Mamele vóstre inse nu voru se ve tramitia cu camesi negre la scóla; pentru aceea ce facu cu ele? Cu ce se spala rufele? Ce se mai spala in apa? Ce mai facemu asiadara cu ap'a: 1! 2! 3! — Déca muma-ta a fiertu seau a spalatu, si mai suntu lemne pe focu, dara ea nu vrea, cá lemnele se ardia de giab'a, ce face cu foculu? Cu ce se stinge foculu? Ce se mai face deci cu ap'a? (Choru). — Dar vér'a, candu nu mai potemu de caldu, ce facemu, cá se ne recorimú? Place copiiloru a se scaldá? Unde te scaldi tu? tu? etc. Ce folosu mai avemu asiadara dela apa? (Formulare, choru). — Vedeti, ca ap'a se folosese spre multe de tóte; ve veti mirá inse, candu ve voui spune, ca ómenii punu ap'a si se le lucre, pentru ca nu le cere nici o plata. Gáciti, la ce lucru punu ómenii ap'a? Bine, se le macine; ap'a inverte rotile moriloru, etc.

IV. Ce se intempla cu ap'a din riuri etc. iérn'a? Asia e, inghiaçia, se preface in ghiaçia. In ce se preface ap'a iérn'a? (Choru) Dar se mai preface in ceva. Vér'a plóua; plóua si iérna? ci? Picurii de plóe inghiaçia inca sus in aeru si cadu cá? Asiadara aici ap'a s'a prefacutu in néua. In ce se preface ap'a iérna — 1! 2! Stà ghiaçi'a si néu'a preste totu anulu? Ce se intempla cu ghiaçi'a si cu néu'a primavér'a? (Choru) — Néu'a desf e rece, totusi acoperindu semenaturile, le tiene caldu. Primavér'a, dupa ce se topesce néu'a, holdele, florile, arborii incepu érase a cresce, Cá se póta cresce bine, au lipsa de caldura si de apa. Caldura capeta dela sóre; dara apa? Vedeti, catu de bunu e Ddieu! Plantele nu potu merge la apa; pentru ce nu? Nici ap'a din ríu etc. nu vine la ele; pentru ce nu? Ddieu inse le tramite apa de sus; cumu se numesce ap'a aceea? Candu plóua, ce cade din nuori? Bine, apa, picuri de apa. (Choru). Candu nu plóua, ce se intempla cu plantele? Candu inse se usca plantele pe campu, ne merge reu si nóue ómiloru, si si animaleloru nóstre; pentru ce? (dicerea se desvólta, formuléza si esprima in choru).

V. Vedeti dar prunciloru, catu de folositoria ne este plóea. Cine ne dà inse plóea? Asia e, bunulu Ddieu, plóea e unu daru alu seu. Potu face ómenii plóe? Nu, nici unu picuru baremu. Pentru aceea se fimú multia-

mitori lui Ddieu; cumu potemu multiamf lui Ddieu de darurile sale? („cu cuventulu si cu fapta“, acésta se esplica mai de aprópe.

Observare. Dupa ce obiectulu s'a desvoltatu si esplicatu in modulu espusu, urméza cetirea piesei din carte. Si aici invetiatoriulu are inca multe de implenitú. Despre aceste inse vomu vorbí intr'unu numeru urmatoriu.

Din computulu elementariu.

Tractarea numerului 8.

Inca la anulu 1842 publicà cunoscutulu pedagogu germanu A. W. Grube manualulu seu relativu la computulu elementariu: „Leitfaden für das Rechnen in der Elementarschule nach den Grundsätzen einer heuristischen Methode. Ein pädagogischer Versuch zur Lösung der Frage: Wie wirkt der Unterricht sittliche Bildung.“ Manualulu facú sensatiune si provocà in obiectulu acest'a o literatura intréga dupa cuvintele poetului:

„Wo Könige bauen, haben Kärner zu thun“.

Cartea lui Grube se compune din o parte teoretica si alt'a practica. In partea teoretica autoriulu vorbesce despre valórea morala a scólei si a computulu in genere, a scólei elementarie si a computulu elementariu in specie, si arata apoi fasele, prin cari trecú metodulu acestui obiectu de invetiamentu. Inainte de Pestalozzi domniá „metodulu obiectivu“, numitu astfelu pentru ca elu nu priviá la subiectulu invetiamentulu, adeca la scolariu, ci numai la obiectulu invetiamentulu, vá se dfca la materi'a computulu, carea se tractá in modu cu totulu sistematicu, scientificu. Computulu se incepea cu: Suntú 4 specie, numeratiunea, adaugerea, subtragerea, etc., apoi se definiá numeratiunea si se exercitá pana la bilióne; pretotindenea inceputulu se facea cu definitiuni si regule, se vorbiá de sumandi si sume, fora cá scolarii se fi sumatu incai odata. Totulu se invertea pre langa cifre; computulu in capu erá necunoscutu — Cu Pestalozzi incepe „metodulu subiectivu“, carele cadiendu in celalaltu extremu se ocupá numai de scolariu, ér computulu se considerá numai cá midíloru pentru desvoltarea facultatiloru spirituale si in specie a poterei cugetatorie. Numerulu, si prin urmare computulu mentalu erá acumu capulu lucrului; computulu cu cifre se tractá numai cá apendice intr'unu cursu separatu. — In fasea seau stadiulu din urma metodulu computulu tinde a impacá ambele extreme, principiulu formalu cu principiulu materialu. Spre acestu scopu scrise si Grube cartea sa. Elu cere a se considerá legile, dupa cari se devólta spiritulu, si amesuratu acestor'a a se organisá si tractá apoi materi'a din computu. In conformitate cu principiulu acest'a Grube pretinde mai departe, cá computulu elementariu se fia emancipatu de sub „formalismulu specioloru“, si fiacare numeru se fia tractatu de sene in modu intuitivu si din tóte punctele de vedere, astfelu, cá cele 4 specie seau operatiuni se resulte de sene si se se repeteze la fiacare numeru. Potemu díce, ca astadi „metodulu lui Grube“ a triumfatu. Principiulu seu e admisu de toti pedagogii

cá uniculu adeveratu; numai form'a, ce o recomanda elu pentru tractarea numerilor (Grube adeca nu tractéza nici unu numeru completu, asia cumu ar fi a se tractá in scóla, ci dá numai o siema relativa) se parú unor'a prea grea, prea complicata. Acestia propusera un'a mai simpla si mai asiora, aceea, dupa care amu tractatu si noi numerulu 6 (a se vedé cei de antaiu doi numeri ai fóiei nóstre!)

Astadi ne-amu propusu a tractá numerulu 8 dupa siem'a lui Grube, odata pentru cá invetiatorii nostri se cunósca si acestu modu de tractare, apoi pentru ca multi din ei, precumu scimu, posedu si folosescu carticicá: Antai'a carte de computu pentru scólele elementarie, de F. Mocnik, tradusa de J. Sbier'a, carea e compusa dupa principiulu si siem'a lui Grube; pentru acesti invetiatori esemplulu urmatoriu — credemu — va fi binevenitu, potendu-lu folosi de unu feliu de indrep-tariu, cumu se tracteze si ei in scóla manualulu de sus.

Siem'a lui Grube pentru tractarea numerului 8 in punctele ei principale e urmatóri'a:

A. Numerulu curatu (sub care Grube nu intielege numerulu abstractu, ci numerulu aplecatu la obiecte concrete, spre distingere de numerulu aplecatu in esemple din viéti'a practica).

a) Mesurare si comparare:

I. Mesurare cu 1.

8	
1	1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 8
1	$8 \times 1 = 8$
1	$8 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 = 1$
1	$1 : 8 = 8$

II. Mesurare cu 2.

2	2 + 2 + 2 + 2 = 8
2	$4 \times 2 = 8$
2	$8 - 2 - 2 - 2 = 2$
2	$2 : 8 = 4$

III. Mesurare cu 3.

3	3 + 3 + 2 = 8
3	$2 \times 3 + 2 = 8$
2	$8 - 3 - 3 = 2$
	$3 : 8 = 2 \text{ (2) etc. etc.}$

b) Computulu iute.

c) Combinatiuni.

B. Numerulu aplicatu (la esemple din viéti'a practica).

Fiacare scolariu are la sene 8 cuburi de lemn cu laturi de unu centimetru au mai bine; totu pe atate cuburi are si invetiatoriulu, numai ceva mai mari. Cu aceste invetiatoriulu face in vederea scolariilor tóte operatiunile, cari au a le esecutá acestia. De cumu va copii nu cunoscú cubulu de mai inainte, invetiatorulu va

dá pe scurtu espicarile necesarie. — Ne folosimu de astadata de cuburi, pentru ca fiacare preperandia de statu e provédiuta cu aparatulu statatoriu din cuburi, si voru fi — póte — si scóle de ale nóstre, cari la staruinti'a invetiatoriloru esúti din aceste preparandie, se voru provedé seau deja s'au provédiutu cu elu.

A. I. Mesurea numerului 8 cu 1.

Operatiunea 1-a: adaugerea.

Radicati unu cubu in sus! Puneti-lu inaintea vóstra pe mésa (pe marginea de catra invetiatoriu)! Ce ati pusu pe mésa? (Respunsu in tregu: noi amu pusu pe mésa unu cubu).

Mai radicati unu cubu sí-lu puneti langa celalaltu! Ce ati pusu acumu pe mésa? (Scolarii respundu consecventu in propusetiuni intregi: noi inse spre a economisá cu spatiulu, numai vomu in degetá respunsulu, aici: érasí 1 cubu). Ce ati pusu dupa olalta pe mésa? (1 cb + 1 cb). Unu cubu si unu cubu suntu asiadara cate cuburi? (1 cb + 1 cb = 2 cub)

Mai radicati unu cubu sí-lu puneti langa celelalte dóue cuburi! Ce ati pusu acumu pe mésa? (1 cb). Ce ati pusu dupa olalta pe mésa? (1 cb + 1 cb + cb). Cate cuburi suntu pe mésa? (3 cb). Cate cuburi suntu asiadara 1 cb + 1 cb + 1 cb?

Mai radicati unu cubu sí-lu puneti langa cele trei! Ce ati pusu acumu pe mésa? (1 cb). Ce ati pusu dupa olalta pe mésa? (1 cb + 1 cb + 1 cb + 1 cb). Cate cuburi suntu pe mésa? (4 cb). Cate cuburi suntu asiadara 1 cb + 1 cb + 1 cb + 1 cb?

Asia continua invetiatoriulu pana la numerulu 8. Dupa aceea operatiunea acést'a, precumu si cele urmatórie se mai face inca si cu ajutoriulu altoru obiecte intiutive, precumu cu degetele dela manii, cu liniutie pe tabla etc., in fine cu numeri curati.

Operatiunea a 2-a: inmultirea.*)

De cate ori ati pusu cate unu cubu pe mésa? (de 8×1 cb). Cate cuburi suntu asiadara de 8×1 cubu? (de 8×1 cb = 8 cub). (In modulu, cumu s'a pregatitu operatiunea acest'a prin cea precedentá, scolarii voru afá rezultatulu indata; déca inse totusi invetiatoriulu ar observá contrariulu, va procede cá si la adaugere, incependu adeca dela odata unulu, si urcandu-se succesive la 2×1 , 3×1 etc. pana la 8×1 . La fiacare casu se voru repetí urmatóriele intrebari: Luati unu cubu sí-lu puneti inaintea vóstra pe mésa! Ce ati pusu acumu pe mésa? (1 cb). De cate ori ati pusu unu cub pe mésa? Cate cuburi stau pe mésa? Cate cuburi suntu asiadara de $x \times 1$ cb? Tóte casurile aceste inse au venitu inainte la tractarea

*) Insirarea operatiuniloru astfelu, cá dupa adaugere se urmeze substragerea, apoi inmultirea si in fine impartirea, e traditiunala, inse necorecta. Inmultirea nu e decatu o adaugere scurtata, precumu si impartirea e numai o substragere scurtata; pentru aceea mai multe manuale au si inceputu a tractá operatiunile in ordinea de sus. In totu casulu pentru stadiulu elementariu e mai de recomandatú procedur'a acést'a, decatu cea traditiunala.

numeriloru precedentii (1—7), si déca acolo procedur'a invetiatoriuului a fostu corecta, repetirea loru aici nu va fi de lipsa).

Operatiunea a 3-a: subtragerea.

Cate cuburi stau pe mésa? (8 cb). Luati acumu din aceste 8 cuburi unu cubu sf-lu puneti de o parte! Ce ati luat? (1 cb). Cate cuburi au mai remasu? se numeramu! (invetiatoriuulu arata cu man'a pe fiacare cubu si scolarii numera 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7). Catu suntu 8 cuburi fora unu cubu? ($8\text{ cb} - 1\text{ cb} = 7\text{ cb}$).

Mai luati acumu inca unu cubu? Ce ati luat? Ce ati luat dupa olalta? ($1\text{ cb} + 1\text{ cb}$). Cate cuburi ati luat de tote? (2 cb). Cate cuburi au mai remasu pe mésa? (6). Asiadara cate cuburi remanu, déca din 8 cuburi luamu 2 cuburi? — De cate ori ati luati cele doue cuburi? (de doue ori, cate unulu odata). Cate cuburi remanu, déca din 8 cuburi luamu de doue ori cate unu cubu?

Mai luati unu cubu! Ce ati luat acumu? (1 cb). Cate cuburi ati luat dupa olalta? ($1\text{ cb} + 1\text{ cb} + 1\text{ cb}$). Cate cuburi au mai remasu pe mésa? (5). Cate cuburi remanu asiadara, déca din 8 cuburi luamu 3 cuburi? — De cate ori ati luat cele 3 cuburi? (de 3 ori, totu cate unu cubu odata). Cate cuburi remanu, déca din 8 cuburi luamu de 3×1 cubu? (Asia mai departe, pana remane numai unu cubu). Cate cuburi mai potemu lua? Luati-lu! Ce ati luat dupa olalta? ($1\text{ cb} + 1\text{ cb} + 1\text{ cb} + 1\text{ cb} + 1\text{ cb} + 1\text{ cb} + 1\text{ cb} + 1\text{ cb}$). Cate cuburi ati luat de tote? (8). Cate cuburi au mai remasu pe mésa? (nici unulu). Cate cuburi remanu asiadara, déca din 8 cuburi luamu 8 cuburi? ($8\text{ cb} - 8\text{ cb} = 0\text{ cb}$). — De cate ori amu luat cele 8 cuburi? (de 8 ori). Cate cuburi remanu asiadara, déca din 8 cuburi luamu de 8×1 cubu?

Operatiunea a 4-a: impartirea.

De cate ori amu potutu lua din 8 cuburi cate unu cubu? (de $8 \times 1\text{ cb}$). Pentru ce din 8 cuburi se potu lua numai de 8 ori unu cubu? (pentru ca in 8 cuburi suntu numai de 8 ori unu cubu). Asiadara de cate ori se afla seau se cuprinde unu cubu in 8 cuburi? ($1 : 8 = 8$). — Se impartimu aceste 8 cuburi intre 8 scolari; cate cuburi va capeta unu scolaru? (unu cubu). Cate parti amu facutu? (8). Catu de mare e o parte? (1). Unu cubu e asiadara un'a din 8 parti, seau a opt'a parte din 8 cuburi; a opt'a parte se dice si o optime. Catu face asiadara o optime din 8 cuburi? (1 cub). Dar 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 optimi?

II. Mesurarea numerului 8 cu 2.

Operatiunea 1-a: adaugerea.

Radicati doue cuburi in sus sf-le puneti inaintea vóstra pe mésa! (:) Ce ati pusu pe mésa? —

Mai radicati 2 cuburi sf-le puneti langa celelalte doue! (::). Ce ati pusu acumu pe mésa? Ce ati pusu dupa olalta pe mésa? ($2\text{ cb} + 2\text{ cb}$). Cate cuburi stau inaintea vóstra pe mésa? (4 cb). Cate cuburi suntu asiadara 2 cuburi si inca 2 cuburi? (4 cb).

Mai luati odata doue cuburi si le puneti langa celelalte 4! (:::). Ce ati pusu acumu pe mésa? (2 cb). Ce ati pusu dupa olalta pe mésa? ($2 + 2 + 2\text{ cb}$). Cate cuburi suntu inaintea vóstra pe mésa? Cate cuburi suntu asiadara $2\text{ cb} + 2\text{ cb} + 2\text{ cb}$?

Mai luati doue cuburi sf-le puneti langa celelalte! (:::). Ce ati pusu acumu pe mésa? (2 cb). Ce ati pusu dupa olalta pe mésa? ($2\text{ cb} + 2\text{ cb} + 2\text{ cb} + 2\text{ cb}$). Cate cuburi suntu de tote inaintea vóstra? (8 cb). Cate cuburi suntu asiadara $2\text{ cb} + 2\text{ cb} + 2\text{ cb} + 2\text{ cb}$?

(Totu asia si cu alte obiecte, in fine cu numeri curati).

Operatiunea a 2-a: inmultirea.

De cate ori ati pusu pe mésa totu cate 2 cuburi? (de 4 ori). Cate cuburi suntu inaintea vóstra? Optu cuburi suntu asiadara de cate ori 2 cuburi?

Operatiunea a 3-a: subtragerea.

Cate cuburi stau pe mésa? (8) Luati din ele 2 cuburi! Cu cate cuburi suntu acum'a mai puține? (cu 2). Cate cuburi au mai remasu? Cate cuburi suntu asiadara 8 cuburi fora 2 cuburi?

Mai luati 2 cuburi! Cate cuburi ati avutu pe mésa la inceputu? Ce ati luat dupa olalta? ($2\text{ cb} + 2\text{ cb}$). Cu cate cuburi suntu acum'a mai puține? Pentru ce cu 4? Cate cuburi au mai remasu? Cate cuburi suntu asiadara 8 cuburi — $2\text{ cb} - 2\text{ cb}$? Cate cuburi suntu si 8 cuburi fora de 2×2 cuburi?

Luati érași 2 cuburi! Cate cuburi au fostu pe mésa dintru antaiu? Ce ati luat dupa olalta? ($2\text{ cb} + 2\text{ cb} + 2\text{ cb}$). Cu cate cuburi suntu acuma mai puține? Cate au mai remasu? Cate cuburi suntu asiadara 8 cuburi — $2\text{ cb} - 2\text{ cb} - 2\text{ cb}$? (Cu inmultire cá mai sus).

Mai luati 2 cuburi! Cate cuburi fura la inceputu? Ce ati luat dupa olalta? Cu cate cuburi suntu acuma mai puține? Cate cuburi au mai remasu? Cate cuburi suntu asiadara 8 cuburi — $2\text{ cb} - 2\text{ cb} - 2\text{ cb} - \text{cb}$?

Operatiunea a 4-a: impartirea.

De cate ori potemu lua din 8 cuburi cate 2 cuburi? Pentru ce din 8 cuburi se potu lua numai de 4 ori cate 2 cuburi? (pentru ca in 8 cuburi se afla numai de 4 ori cate 2 cuburi). De cate ori se cuprinde asiadara 2 cuburi in 8 cuburi?

(Impartirea cá cu 1).

III. Mesurarea numerului 8 cu 3.

Operatiunea 1-a: adaugerea.

Radicati 3 cuburi in sus sf-le puneti inaintea vóstra pe mésa! Ce ati pusu pe mésa?

Mai radicati 3 cuburi sf-le puneti langa celelalte 3! Cate cuburi ati pusu acumu pe mésa? Ce ati pusu dupa olalta pe mésa? Cate cuburi suntu de tote pe mésa? Cate cuburi suntu asiadara 3 cuburi si inca 3 cuburi?

Mai puneti inca odata 3 cuburi pe mésa! (nu avemu atate). Cate mai aveti inca? Asiadara cate mai poteti pune? Puneti-le! Ce ati pusu dupa olalta pe mésa?

(3 cb + 3 cb + 2 cb). Cate cuburi sunt de tóte? Cate cuburi sunt asiadara 3 cb + 3 cb + 2 cb?

Operatiunea a 2-a: înmúltirea.

De cate ori ati pus pe mésa cate 3 cuburi? Cate au mai ramas? Cate cuburi sunt pe mésa? Optu cuburi sunt asiadara de cate ori 3 cuburi? (de $2 \times 3 + 2$ cb).

Operatiunea a 3-a: subtragerea:

Luati din 8 cuburi 3 cuburi! Cu câte sunt acum mai puține? Cate cuburi au mai ramas? Cate cuburi sunt asiadara 8 cuburi fora 3 cuburi?

Mai luati 3 cuburi! Cate cuburi au statu pe mésa la inceputu? (8). Cate cuburi ati luat dupa olalta? Cu cate cuburi sunt acum mai puține? Cate au mai ramas? Cate cuburi sunt asiadara 8 cuburi — 3 cb — 3 cb?

Mai potemu luá inca odata 3 cuburi? Pentru ce nu? (pentru ca sunt numai 2). Cate cuburi mai potemu luá? Ce anu potutu luá asiadara din 8 dupa olalta? (3 — 3 — 2).

Operatiunea a 4-a: împartîrea.

De cate ori potemu luá din 8 cuburi totu cate 3 cuburi? Cate mai remanu? Pentru ce din 8 cuburi se pot luá numai de 2×3 cuburi? (pentru ca in 8 cuburi sunt numai de $2 \times 3 + 2$ cuburi). De cate ori se cuprindu asiadara 3 cuburi in 8 cuburi? (3 cb se cuprindu in 8 cuburi de dóue ori, si mai remanu 2).

In modulu acest'a se mesura numerulu 8 si cu numerii 4—8.

In fine se recapituléza pe scurtu rezultatele desvoltate in decursulu tractarei si cari se vedu si din siema.

b) Computulu iute.

$$8 - 1 - 2 - 1 - 2 - 1 = ?$$

$$1 + 2 + 1 + 2 + 1 + 1 = ?$$

$$2 + 1 + 2 + 1 + 1 = ?$$

$$2 \times 2 + 3 + 1 - 5 + 2 + 2 = ? \text{ etc. etc.}$$

Capulu lucrului aici e, cá scolarii se respundia la momentu; spre acestu scopu se cere, cá ei se urmeze cu atentiune incordata cursulu temei si pasu de pasu se o rezolveze in capu, esprimandu cu viersu tare numai rezultatulu finalu. La numerii precedentii temeile aceste au constatu din membrii mai puçini; in mesur'a inse, in care a crescutu puterea scolariilor, in aceea mesura si temeile au devenitu mai ample, mai grele. Dela usioru la mai greu!

c) Combinatiuni.

1. Din cari 2 numeri egali se compune numerulu 8?

2. " " 4 " " " " " " "

3. " " 8 " " " " " " "

4. " " 2 " neegali " " " " "

5. " " 2 " egali si unulu neegalu se compune numerulu 8?

6. Din care numeru e 2 a patr'a parte?

7. Care numeru trebuie se-lu luamu de 4 ori, cá se avemu 8?

8. Care numeru e cu 6 mai mare decatu 2?

9. Care numeru e cu 2 mai micu decatu 8?

10. Cu catu e de 2×4 mai multu, decatu de 2×3 ?

11. Cu catu e de 2×2 mai puçinu decatu de 2×4 ?

12. Catu trebuie se punemu la 2×2 , cá se avemu, 4×2 ?

13. Catu trebuie se luamu din 2×4 , cá se remana 3×1 ?

14. Care numeru trebuie se-lu luamu de 2 ori, cá se avemu de 3×2 ?

15. Care numeru trebuie se-lu luamu de 2 ori, cá se avemu de 4×2 ?

16. ADAUGETI LA A PATRA PARTE DIN 8 ATATA, CATU FACE DE 2×2 !

17. Care numeru pusu de 2 ori face acuratu diumetate din 8?

18. Io-mi cugetu unu numeru: a patra parte din acelu numeru e totu atatu de mare, cá a treia parte din 6; care e acelu numeru?

19. Care numeru luat de 8 ori face 8?

20. Care numeru se cuprinde in 8 de 4 ori?

21. In care numeru se cuprinde 3 de 2 ori si mai remane unu restu de 2?

22. In care numeru se cuprinde a patra parte din 8 de 3 ori?

23. Care e diferinti'a intre diumetate din 8 si intre diumetate din 6?

24. Care numeru stá: inaintea lui 8? lui 5? lui 1? dupa 2? 4? 7? intre 2 si 4? 6 si 8? 4 si 5?

B. Teme practice si ocupatiuni scripturistice, precumu s'a aratatu la tractarea numerului 6!

Biografie istorice.

3. *Rapirea Sabinelor.*

Intr'aceea Romulu dede o serbatóre splendida in onórea lui Neptunu, la care aveau se-se produca nisce jocuri stralucite. Impregiurarea ast'a atrase pe locuitorii cetátiloru vecine, cari doriau, cá c'unu privilegiu se véda frumós'a cetate zidita pe coline. Cu deosebire se presentara la serbatóre in numeru mai mare Sabinii cu femeile si fetele lor. Romanii si-impodobira colibele cá de serbatóre si siliau pe straini se cerceteze tóte mai d'aprópe. Dup'aceea se începu jocurile; dar pre candu ochii tuturoru erau tientiti asupra spectacolului, éca la unu semnu anumitu totii junii romani navalescu in multínea privitoriloru, fia-care si-rapesce cate-o fetióra, pe care o duce in braçia in cetate. Parinti inspanimentati se impraseia in tóte pãrtile strigandu si vaetandu-se.

Sabinele rapite se imblandíra usioru in Rom'a de catra barbatii lor, parinti inse intr'aceea se pregateau pentru o resbunare sangerósa. Déca acum ar fi purcesu tóte popórale impreunate in contr'a Romei, atunci ar fi fostu pace de statulu teneru. Fiindu inse, ca in foculu lor nu poteau asceptá, pana se voru armá cu totii, singuratici dupa cum veniáu, au fostu respinsi pe róndu de sabi'a Romaniloru.

4. Titu Tatiu.

Periclulu celu mai mare, ce amenințiá Rom'a, erá din partea resboiosului poporu alu Sabiniloru, cari plecara in contra-i bine armati sub conducerea regelui loru Titu Tatiu. Dupa mai multe lupte venira in urma la o batalia p'o vale intre dóue coline. Pe candu amendóue s'ururile de batalia steteau infuriate fația 'n fația, pe candu sagetile sburau intr'o parte si alt'a, culcandu fertorii la pamentu: sabinele rapite, cu perulu despletitu navalescu d'odata la midilocu intre s'ururile inimice si aici rogau pe barbatii loru, colo pe frati si pe parinti, cá se nu le faca veduve si orfane.

Momentulu acest'a mișcă armatele si pe conducatorii loru. Urmá o tacere adenca. Amendoi regii pasira la midilocu emotiunati si incheiara pace sub conditía, cá statele amendóue se se unésca, Romulu si Tatiu se domnésca in Rom'a impreuna, éra Romanii d'aici inainte se pórte numele de Quiriti, dela cetatea sabina Cures. Prin pacea acést'a Rom'a s'a intaritu in modu insemnatu. Colin'a din apropiare, Quirinalulu, inca se adause la cetate si se impopolá cu Sabini. Inse Romulu celu iubitoriu de domniá, care n'au potutu suferi langa sine nice pre fratele seu, cu atatu mai puçinu au voitu se 'mparta tronulu cu unu strainu; dupa cati-va ani lu-delaturá de langa sine, si domni numai singuru.

Sciri scolare.

1. (Seminariisii pedagogici si servitiulu militariu.) Ministeriulu ung. de culte si instructiune publica, intrebatu fiendu din partea mai multoru deregatorie, déca elevii seminarielor pedagogice (= a preparandieloru) suntu cualificati cá atari de a-si face servitiulu militariu in armat'a c. r. in tempu de unu anu cá voluntari, va emite in curundu o ordinatiune de intielesulu, cumu ca elevii seminarielor pedagogice numai atunci potu aspirá la beneficiulu amintitu, déca voru fi absolvitu scól'a reala superiora seau gimnasiulu superioru, seau se voru supune in sensulu §-lui 21 din legea pentru aperarea tierei unui esamenu de receptiune; dar si atunci servitiulu voluntariu de unu anu voru avé a-lu face pe spelele proprie. Pe spelele statului voru fi admisi la acestu servitiulu numai atari elevi seminariali, cari voru produce unu bunu testimoniu de maturitate dela o scól'a media. Ung. Schztg.

2. (Industria domestica.) Ministerulu ungrescu de culte si instructiune publica. ordiná seminarielor pedagogice de statu, cá se puna in praesa industri'a domestica seau de casa, cu scopu de a introduce si latí in poporu prin fitorii invetiatori diversele ramuri ale acestei industrie.

Precumu suntenu informati, in seminariulu din Sighetulu Marmatiei deja s'a introdusu compactori'a si impletitulu de cosnitie de paia si pe rondu se voru introduce si alte ramuri; totu asia si la seminariulu din Dev'a, unde in primavéra se va mai introduce inca facerea de perie si funi.

Amu mai cetitu intr'o fóia scolastica magiara, cumu ca dintr'unu seminaru pedagogicu de fete din Budapest'a s'au alesu vre-o cateva eleve, cari se voru perfectiuná in unele ramuri ale industriei domestice muierescei,

cu scopu, cá apoi se fia aplicate cá instructóre in deosebitele tienuturi ale patriei.

Salutamu mesur'a ministrului si-i dorimu succesu bunu. Abstragundu dela folósele practice, cari dóra au fostu decisive pentru introducerea in scóla a industriei domestice, mai vedemu in ocupatiunile aceste unu midilocu corespundietoriu de a aduce armonia intre ocupatiunile spirituale si corporale ale eleviloru.

Noi Romanii potemu fi mândri cu industri'a nóstra domestica; insfisi strainii ne atestéza acést'a. Charles Bonner d. e. dest nóue forte nesimpaticu, nu potú admirá din destulu lucrurile Romaneloru nóstre din Bargou (districtulu Nasaudului), si specialu covórele loru celea minunate. — Pentru districtulu Nasaudului nici introducerea industriei domestice in scóla nu e lucru nou. Vicariulu Marianu inca inainte de 1846 introduse in scól'a de fete din Nasaudu impletitulu de pelerie de paia, si pe acasa portá cu fala o peleria facuta in acestu institutu; ér la scól'a triviala din Zagr'a invetiaramu dela invetiatoriulu Petru Luchi — Ddiu se-lu ierte, ca e mortu! — a impleti corfe din duraturi de alunu si cosnitie din curpeni, si inca dupa unu metodu escelentu. Mai antaiu ne díse, ca Romanii nostri cumpera dela Tigani pe bani, farina seau slanina — corfe, cosnitie si alte lucruri, cari le-ar poté face si ei totu atatu de bine in serile cele lungi de iérna, candu nu au altu lucru, si asia aru fi si cu corfe, si cu slanina. Dupa aceea ne aratá cu man'a sa, cumu se facu duraturile si se curatia curpenii. Incatu pentru construire, nu sciu cu scopu de a invetiá insusi ceea ce inca dóra nu scíá, au din motive pedagogice, destulu ca invetiatoriulu nostru procese la facerea primelor corfe si cosnitie intocmai cá strabunii nostri din Itali'a la construirea primelor nái de resbelu. Precumu adeca acestia avura de modelu o naia sparta facuta de altii, asia luá si Luchi o cosnitia vechia facuta de unu Tigani, si incepú a o despletí de acolo, unde Tiganiulu sferší cu impletitulu, desfacú apoi succesive róndu de róndu, fustei cei scurti cadiura unulu cate unulu, pana candu in fine invetiatoriulu remase in mana numai cu cotorulu crepatu in 8 ramuri. Acumu luá unu cotoru nou, 'lu crepá si elu de unu capetu in 8, netedí ramurile si incepú a impleti din sus in diosu, adaugundu la loculu seu fustei noi, aratandune, cumu se ascundemu capetele si neuitandu a lasá mai pe urma si urdinisulu necesariu. „Vedeti, asia se facu cosnitiele! Acumu, Gavriila, apuca-te indata si fá si tu un'a; noi ne vomu uitá cu totii la tine.“ Totu asia procese si cu o corfa.

Eca unu metodu, decatu care mai geneticu si mai intuitivu nu se póte!

Asupra industriei domestice vomu mai reveni.

Varietati.

* (O telegrama). Cu ocasiunea „Conferintiei din Octobre“ se presentá la biuroulu telegraficu din Berlinu unu preutu, care depeșiéza altui preutu in Pomerani'a urmatórele: „Dlu preutu X. X. in N. — Epistol'a dela Joanu III, v. 13 si 14.“ Telegram'a se espedéza, desí nici unulu dintre oficiali nu cunoscea cuprinsulu ei. Chefulu biuroului nu se multiumí inse cu atat'a. Elu se duse a casa, luá bibli'a si cautá loculu citatu mai susu. Acel'a continea: „Multe aveam a scrie, dar nu voiescu cu negréla si condeiu a-ti scrie, cáci speru ca curundu te voiu vedé si ca vomu vorbí gura catra gura. Saluta pe amici!“ Atát'a voiá se telegrafeze dlu parinte. Punendu inse in loculu testului numai citatulu de sus, crutiá dóue din trei parti ale tacsei.

Ag. p. Rev.